

Vaccinium sp.

Familjen Ericaceae

Allmänt

Det finns många blåbärsarter i nordamerika. Höjden varierar från 15 cm till ett par meter.

V. angustifolium och *V. myrtilloides* kallas lowbush blueberries. *Angustifolium* är mycket hårdig och växer långt norrut. Blommorna är vita och sitter i klasar. Buskarna är 30 - 45 cm höga. De trivs i både torvjord och sand som har ett pH på 2,8 till 6,0. I USA brukade man bränna markerna där blåbären växte för att få en bra skörd. Även idag bränner man ner blåbären vartannat år där det inte går att klippa dem med maskin.

V. corymbosum är en av de sk highbush blueberries. Den bildar den genetiska basen för de amerikanska blåbären som man kan köpa i Sverige. De flesta sorterna är dock hybrider med andra amerikanska arter. Busken kan bli upp till 3 m hög. Blommornas färg varierar från vit till röd beroende på sort.

V. ashei och *V. darrowii* är högvuxna arter som finns i södra USA. De är inte hårdiga i Sverige men de finns ibland i stamtavlan till hårdiga sorter.

Odling

Trädgårdsblåbär ska som de flesta bär stå soligt för en god skörd. De trivs dock utmärkt i skugga men blir då högre och ger inte så stor skörd.

Jorden ska ha ett lågt pH och vara mullrik. Okalkad torv bör utgöra grunden i jordblandningen, sedan kan man blanda i eklöv och barr samt lite grus för att tjälen ska gå ur jorden lite snabbare. Täck gärna jorden varje år med några centimeter organiskt material tex barr, eklöv eller täckbark.

Gödsling kan ske med vanligt fullgödsel. Blåbär föredrar kväve i form av ammonium framför nitrit så kontrollera att ditt fullgödsel inte bara innehåller nitrit. Odlar du "ekologiskt" så undvik fastgödsel. Det höjer jordens pH. Urin eller blodmjöl går bra.

Beskärningen utförs på senvintern. Busken ska inte ha mer än 10 - 12 huvudgrenar. Grenarna bör inte vara äldre än 5 - 6 år. När busken blivit lite äldre så tar du bort de två äldsta grenarna och behåller två nya. Beskar man busken hårdare så blir skörden lägre men bären blir större vilket är lönsamt om man odlar till avsalu.

Pollinering

De flesta moderna sorter är självfertila men skörden ökar något om man har fler sorter. Har du en större odling så är det bra att hyra in några humlebon eller bikupor för att få en bättre pollinering. Humlor är effektivare än bin vid låga temperaturer vilket är viktigt att tänka på om man har tidigblommande sorter.

Förökning

V. angustifolium förökas bäst med örtartade sticklingar alternativt med delning eftersom den sprider sig med rhizomer. Highbush blåbär kan förökas med vedartade eller örtartade sticklingar. Vilket som är bäst är helt beroende på sorten. Bluecrop är lätt att rota med örtartade sticklingar medan Duke är lättare att föröka med vedartade.

Samplanteringsväxter

Amerikanska blåbär passar bra i en plantering med prydnadsväxter. Blommorna är inte så stora men vackra och höstfärgerna är mycket dekorativa. En typisk surjordsväxt som passar bra ihop med blåbär är

rhododendron som finns i olika storlekar med olika blommfärger. (Azalea är en lövfällande rhododendron.) Höstljung och höstgentiana ger planteringen färg på hösten. Ätliga växter som är lämpade för surjordsrabatten är tranbär, lingon, vaktelbär, Vaccinium praestans och hjortron.

Skörd

Det normala i Sverige är att plocka för hand. I Tyskland har man börjat plocka med maskiner som lossar mogna bär med tryckluft. Vill man ha goda bär är det viktigt att de plockas helt mogna. På många sorter krävs det en hel del erfarenhet för att se när bären är helt mogna. Några sorter får bättre smak efter ett par dagars lagring.

Användning

Bären från amerikanska blåbär används på samma sätt som svenska. Tänk bara på att de amerikanska är sötare så var lite försiktig med sockret.

Sorter

Aino

Finsk sort som blir 80 - 90 cm hög med ganska små bär.

Alvar

Finsk sort , ganska små bär

Augusta

Lowbush, 15cm, självsteril, lättförökad, bären mognar samtidigt.

Aurora

Berkeley

Highbush. Kraftig, högväxande, produktiv, stora bär.

Blomidon

Lowbush, 25cm, självfertil, lättförökad, bären mognar samtidigt.

Bluetta

Bluecrop

Highbush, ganska gammal sort, en av de vanligaste i odling, kraftigt växande, kräver mycket beskärning, bären mognar under en lång period, mogna bär är goda, en bra sort för hemträdgården

Bluegold

Highbush, drygt en meter hög, vita blommor, lättplockad, bra skörd, gul höstfärg

Bluejay

Highbush, upp till två meter hög, medelstor skörd, senblommande

Blueray

Highbush, kraftigväxande, stora bär, fin höstfärg

Bluetta

90 - 120 cm hög, medelstora bär med bra smak, mycket fin höstfärg, bra sort för hemträdgården.

Brigitta

Highbush, härdig, kraftigväxande, blommar sent och mognar sent, stora bär med bra smak, bären är ovanligt lagringsdugliga

Brunswick

Lowbush, 30cm, självsteril, bären mognar samtidigt, ojämt bördig, mycket bra smak

Caroline Blue**Chandler**

Highbush, kraftigväxande, mycket stora bär, lite ömtålig för kraftig kyla.

Chignecto

Lowbush, växer kraftigt, lättförökad, bären i klasen mognar ojämt, utmärkt smak

Chippewa

70 - 100 cm hög, bärvikt ca 2 gram, skörd 4 - 6 liter per buske

Collins

Highbush, kraftigväxande buske med lite ojämna skördar.

Coville

Highbush, härdig, kraftigväxande, stora bär med bra smak, mognar sent, troligen bara odlingsvärd i zon 1

Cumberland

Lowbush, 25cm, självsteril, bären mognar samtidigt, mycket bra smak

Darrow**Denise Blue****Dixi****Draper**

Highbush, ca 1,5 m hög, kort mognadsperiod, goda bär med utpräglad smak, bärvikt: 1,6 gram, sorten är lite känslig för fuktiga platser

Duke

Highbush, kraftigväxande, blommar sent vilket är bra vid sena nattfroster. Mognar relativt tidigt. Väl samlad mognadstid så få plockningar, Goda bär med bra lagringsegenskaper. Odlas kommersiellt i Sverige. Rekommenderas

Earliblue

Tidigmognande sort från Amerika. Kräver väl-dränerad jord. medelstora bär.

Elizabeth**Elliot**

En av de absolut senast mogna sorterna. Hinner troligen bara mogna i zon 1.

Emil

En svensk hybrid med angustifolia. Ca 70 cm hög med små, goda bär. Bra sort för hemträdgården men kommersiellt ointressant.

Friendship

120 cm hög. Bra smak och hög halt av antioxidanter.

Fundy

Lowbush, 45cm, självsteril, bra smak

Greenfield**Hardyblue**

Highbush, växer kraftigt, ovanligt tolerant för olika jordar, vacker höstfärg. mycket söta bär

Hele

Finsk lowbush, 20 - 50 cm hög.

Herbert

Highbush, stora bär, utmärkt smak, känslig för olämplig jord.

Hortblue Poppins**Ivanhoe**

Highbush. Kraftigväxande buske med stora bär. Bären har dålig hållbarhet på busken.

Jersey**Lateblue****Legacy**

Highbush, 160 - 180 cm hög, 14 mm stora bär, kan vara lite köldkänslig

Liberty**Nelson**

Highbush, kraftigväxande med många grenar, medelstora bär med medelmåttig smak, mycket fin höstfärg

Northblue

50 - 75 cm hög. Vacker planta med stora, välsmakande bär.

Northcountry

90 cm. Tidigt mognande. Bra smak. Fin, röd höstfärg.

Northland

Highbush, 120 cm hög, härdig sort som är ganska tolerant med avseende på jorden, medelstora bär, medelmåttig smak.

Northsky

Nui

Highbush, 120 - 160 cm hög, stora bär (2,1 g), bra smak men bären måste vara ordentligt mogna, sorten är lämplig till växthusodling

Olympia

Highbush, kraftig buske med många grenar, medelstora bär, känslig för sen nattfrost.

Oskar**Ozark Blue****Patriot**

Highbush, blommar tidigt, hårdig, tål lite fuktigare miljöer, bra smak när bären är helt mogna, bären mognar under en kort period, fin höstfärg, förekommer i kommersiella odlingar i Sverige

Puru

Highbush, stora bär med utmärkt smak

Putte

En svensk hybrid med angustifolium. 70 cm hög med små, goda bär. Utmärkt sort för hemträdgården men olönsam i en kommersiell odling.

Redskin**Reka**

Highbush, 170 - 200 cm hög, stora bär (1,8 g) med mycket bra smak, odlas kommersiellt i Tyskland och Sverige.

Rubel

Highbush, 210 cm, gammal vildinsamlad sort, små bär med bra smak, ovanligt hög halt av antioxidanter.

Sierra**Spartan**

High bush, 1,5 - 1,8 meter hög, upprättväxande, senblommande, stora bär med fin smak, kräver bara två plockningar.

St. Cloud**Sunrise****Sunshine Blue**

90 cm, tål ett pH på något över 6, mycket vacker, nästan vintergrön, dåligt hårdig i Sverige men perfekt för en vinterträdgård.

Toro

Highbush, stora bär i stora klasar, bra smak, fin höstfärg

Weymouth

Näringsinnehåll

Följande uppgifter kommer från USDA National Nutrient Database. Samtliga siffror gäller för 100 gram färska bär. Det är viktigt att tänka på att näringsinnehållet beror på vilken sort det är, årsmån och gödsling men tabellen ger en god uppfattning om ev nytta med att äta amerikanska blåbär.

Energi	57 Kcal
Protein	0,74 g
Fett	0,33 g
Kolhydrater	14,49 g
Fibrer	2,40 g
Aska	0,24 g
Vatten	84,21 g
Kalcium	6,00 mg
Koppar	0,06 mg
Järn	0,28 mg
Magnesium	6,00 mg
Mangan	0,34 mg
Fosfor	12,00 mg
Kalium	77,00 mg
Selen	0,10 mikrogram
Natrium	1,00 mg
Zink	0,16 mg
Vitamin C	9,70 mg
Thiamin	0,04 mg
Riboflavin	0,04 mg
Niacin	0,42 mg
Pantoensyra	0,12 mg
Vitamin B6	0,05 mg
Folsyra	6,00 mikrogram
Vitamin A	54 IU

Vitamin E 0,57 mg Alfa tocopherol ekvivalentar

Antoxidanter

Cyanidin	15,02 mg
Delphinidin	29,54 mg
Malvidin	49,21 mg
Peonidin	7,05 mg
Petunidin	11,73 mg
Epicatechin	1,11 mg
Myricetin	0,82 mg
Quercetin	3,11 mg

Källor

Dierking: Blaubeer-Anbau aus der Sicht des Praktikers

Lee Reich: Uncommon Fruits for every garden

Jennifer Trehane: Blueberries, Cranberries and Other Vacciniums

Barbara L. Bowling: The Berry Growers Companion

Leif Blomqvist: Trädgårdens bär